

Prof. dr hab. inż. arch. Aleksander Böhm
Instytut Architektury Krajobrazu
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie

Recenzja
osiągnięć naukowych doktora Bartosza Jaweckiego
w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Podstawa opracowania: umowa o dzieło z Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu, z dnia 08.01.2018

Otrzymane materiały:

- dokumentacja Kandydata
- egzemplarz publikacji Kandydata pt: „Rola kamieniołomów w kształtowaniu krajobrazu na przykładzie ziemi strzelińskiej”

Informacje wprowadzające

Pan Bartosz Jaweckie otrzymał stopień doktora nauk rolniczych w zakresie kształtowania środowiska w roku 2005, na podstawie pracy pt. „Wpływ wybranych czynników meteorologicznych i zabiegów gospodarczych na kształtowanie się warunków tlenowych w stawie karpiowym”, obronionej w Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Zagadnienia inżynierii i ochrony krajobrazu, którym poświęcona jest praca habilitacyjna dr Jaweckiego, reprezentuje główny nurt Jego zainteresowań naukowych. Poza tym zajmuje się także aspektami prawnymi, programowymi i finansowymi ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej.

Opinia o osiągnięciach naukowych

Według kryteriów wynikających z Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczących osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora

habilitowanego, Kandydat jest autorem dwu publikacji naukowych w czasopiśmie znajdujących się w bazie Journal Citation Reports . Sumaryczny Impact Factor tych publikacji – wg punktacji w roku publikacji wynosi 372 (261 punktów za publikacje w czasopiśmie recenzowanych, 111 za monografie, rozdziały w monografiach i ich redakcji).

Według „Cited reference search” bazy Web of Science liczba cytowań wynosi 10, a indeks Hirscha – 1. Według bazy SCOPUS analogiczna liczba publikacji wynosi 6, liczba cytowań 27 (wg. Advanced Search References) a indeks Hirsha wynosi 1.

Ponadto zauważyć należy udział kandydata w szeregu projektach badawczych realizowanych w ramach badań własnych oraz to, że angażował się w liczne projekty popularno-naukowe.

Na wyróżnienie zasługuje uczestnictwo w 30 konferencjach, na których Kandydat wygłosił 17 referatów i prezentował 7 posterów, a w kilku konferencjach brał udział w roli organizatora. Szczegółowe dane na ten temat zostały przedstawione na str. 29-31 dokumentacji towarzyszącej wnioskowi.

Mocną stroną dorobku Kandydata jest jego aktywność na polu dydaktyki, w ramach której prowadził zajęcia na kierunkach: architektura krajobrazu, inżynieria i gospodarka wodna, oraz ochrona środowiska - w tym także dla studentów obcokrajowców. Był opiekunem 55 prac dyplomowych.

Również wysoko należy ocenić działalność organizacyjną dr Jaweckiego, w której wyróżnia się w Stowarzyszeniu Geopark Przedgórze Sudeckie, Polskim Towarzystwie Inżynierii Ekologicznej, Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych oraz Komitecie Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Najważniejszym jak dotąd osiągnięciem naukowym Kandydata jest jego publikacja pt. „Rola kamieniołomów w kształtowaniu krajobrazu na przykładzie ziemi strzelińskiej”. Rzec liczy 269 stron i jest bardzo starannie ilustrowana. Uwagę zwraca wybór tematu z zakresu percepcji krajobrazu, w dodatku - jak wolno przypuszczać - krajobrazu dobrze zapamiętanego z czasów najmłodszych lat życia. Autor określa cel podjęcia pracy jako opracowanie metody oceny wizualnej kamieniołomów w krajobrazie i wykorzystania jej dla potrzeb geoturystyki.

Porównanie danych dotyczących dotychczasowego dorobku naukowego z autorskim omówieniem przyczyn celu naukowego publikacji głównej, skłania do wniosku o rozszerzeniu pola zainteresowań Autora. Polega ono na skierowaniu większej uwagi na krajobrazowe – czytaj **kompozycyjno-estetyczne** – oddziaływanie kamieniołomu. Należy to przyjąć z uznaniem i nadzieją – na tle niepokojącej i dość powszechnej tendencji zgoła innej. Wynika ona z nieporadności w określeniu ostatecznego celu kształtowania krajobrazu – który z trudem mieści się w „urzędowych” sformułowaniach. Od czasów Witruwiusza określano je – na podobieństwo budowy formy architektonicznej - jako *venustas* a więc pożądany **powab** przestrzeni. Dziś, z rzadka używając synonimu o mniejszym ładunku emocjonalnym – „**piękno**” – podchodzimy do tego tak, jakby nie wypadało o tym mówić, jakbyśmy zapomnieli, nie mieli odwagi domagać się, albo wręcz przestali wierzyć w to, że kształtowanie krajobrazu - może przynieść **piękno** w otoczeniu człowieka! Stąd określenie meritum kształtowania krajobrazu zastępowane bywa gąszczem wymagań łatwiej mierzalnych. Dotyczą one szeregu warunków i procedur, które są potrzebne, ale **nie przesądzające** o pozytywnym rezultacie.

Rozumiejąc intencje Autora jako chęć eksponowania atrakcyjności krajobrazu - i w pełni je wspierając – należy z obowiązku recenzenta zwrócić uwagę na fundamentalną kwestię **kryteriów obiektywnych i subiektywnych**. Zwłaszcza, że Autor sam porusza sprawę wykorzystania kamieniołomów w geoturystyce – a więc zbliża się do **atrakcyjności wizualnej** obiektu – co koresponduje z niektórymi pracami M. Kistowskiego, na które się powołuje. Poza nim, częściowo ten temat poruszają przywoływani w pracy K. Wejchert i U. Myga-Piątek.

Jednak spis wykorzystanej literatury zdominowany jest pozycjami z zakresu tzw. racjonalnego modelu planowania (*Rational Model of Planning*) stosowanego od końca lat 40. Jego wyróżnikiem jest: przejrzystość celów, dokładność ocen, wysoki poziom kompleksowości i przekładalność zgromadzonych danych na model matematyczny. I można powiedzieć, że **wszystkie te cechy posiada praca dr Jaweckiego**.

Problem pojawia się w kontekście zakładanego wykorzystania jej wyników w praktyce - jako atrakcji turystycznej. Tu bowiem zderzamy się z ogólnym zjawiskiem często spotykanych rozbieżności między ocenami eksperckimi a opinią publiczną

wyrażaną w ankietach lub wprost poprzez poziom „oglądalności” i popularności niektórych typów krajobrazu. Rozbieżności te J.F. Lyotard nazywa wręcz „zatargiem”.

Stąd w praktyce planistycznej już od lat 70 pojawił się model nazywany pertraktacyjnym (*Model of Social Learning and Communicative Action*) - w Polsce często utożsamiany z tzw. partycypacją społeczną. Najkrócej rzecz ujmując decydując w sprawach kształtowania krajobrazu winien dążyć nie tyle do rozwiązań optymalnych z punktu widzenia wiedzy obiektywnej ale do rozwiązań satysfakcjonujących płatników i odbiorców. Bowiem chęć oglądania określonych motywów krajobrazu podobnie jak określonych widowisk – a w konsekwencji pożytków również ekonomicznych z tego faktu wynikających - nie jest pochodną wzoru matematycznego ale wywołanych emocji.

W tym zakresie znakomitym laboratorium jest prowadzony od 20. lat – ze zmiennym powodzeniem - projekt fundacji *Fürst-Pückler-Park Bad Muskau*. Dotyczy on terenów przemysłowych i poeksploatacyjnych i pozwala przy tej okazji poznać nowe, a właściwie „reaktywowane” pojęcie w percepcji krajobrazu, a mianowicie „*new sublime*”. Nawiązuje ono do kategorii estetycznej *sublime* (wzniosłość) odnoszonej w XIX wieku do przeżyć wywołanych obcowaniem z potęgą natury – bez poczucia lęku. Jest to o tyle istotne, że miejscem przeżywania *new sublime* są obecnie najczęściej tereny poprzemysłowe, których negatywne oddziaływanie na środowisko już ustało i mogą dzięki temu - „bez lęku”- stać się atrakcją turystyczną.

Można zauważyć, że marginesem takich atrakcji a raczej ich „nadinterpretacją” jest popularność tzw. „*urbexu*”. Jest to rodzaj eksploracji – co prawda głównie zurbanizowanych ale także poprzemysłowych – obiektów opuszczonych, trudnodostępnych a nawet niebezpiecznych - w celu doznania niezwykłych, przewrotnych wobec szpetoty niektórych pozostałości przemysłu - emocji – również artystycznych.

Poznanie tej strony kształtowania krajobrazu byłoby w przyszłości pożytecznym uzupełnieniem stanu badań Kandydata w jego dalszych pracach w wybranym polu i ich praktycznego wykorzystania. Uwagi recenzenta na ten temat traktować należy jako sugestię a nie zarzut.

Na podstawie dotychczasowych prac doktora Bartosza Jaweckiego w zakresie naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym stwierdzam, że jest to dorobek

wystarczający do pozytywnego ustosunkowania się do wniosku Kandydata o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska.

Kraków 17.02.2018

.....